

Trygg idrott

Bakgrund

Det är först under de senaste decennierna som barn- och ungdomsidrotten har börjat organiseras i större omfattning i föreningar.

I en idrottsförening utvecklar vi oss inte bara inom vår respektive idrott utan vi lär oss också mycket annat som vi inte är direkt medvetna om.

Denna "dolda inläring" är ofta mycket effektiv. Det rör sig till exempel om normer, värderingar, ansvar, hänsyn och medbestämmande.

I kraft av sin omfattning och popularitet är idrottsrörelsen därför en mycket viktig fostrans miljö, kanske den viktigaste efter hemmet och skolan.

För en del är föreningen till och med en frizon; en plats där de kan få vara ett tag och komma bort från det som upplevs som jobbigt, till exempel i hemmet.

Det finns dock inga garantier för att kränkande behandling i någon form inte förekommer även i idrottsrörelsen. Inom föreningsidrotten är det både organisationsledarna (styrelsen) med sitt ansvar och tränare/ledare i sin roll som är ansvariga för att skapa säkra och trygga miljöer.

Vi kommer beröra följande punkter för arbete i vår klubb.

Mobbning, Trakasserier, Sexuella övergrepp och sexuella trakasserier & Våld.

Mobbning

Definition av mobbning

Mobbning är kränkande behandling som upprepas under en längre tid. Den kan vara fysisk som slag och knuffar men även psykisk, som exempelvis elaka kommentarer, miner och utfrysning.

Mobbning definieras och avgörs utifrån den utsattas upplevelser, inte den som utsätter.

Varför uppstår mobbning inom idrottsrörelsen?

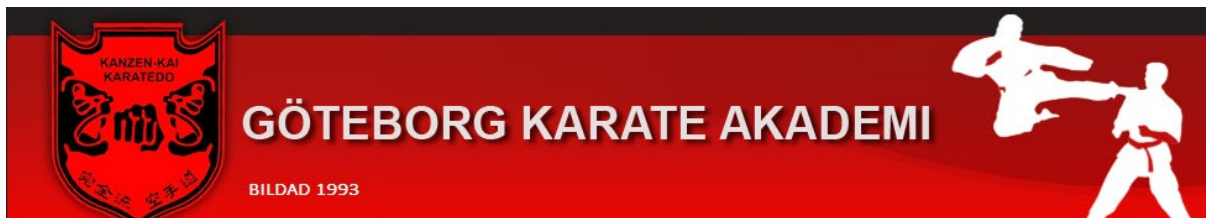
Det är vanligt att det fokuseras på det individuella perspektivet, anledningarna till mobbning eftersöks hos den som är utsatt eller hos den som utsätter.

Men mobbning är komplext och kräver att vi även har ett perspektiv på grupp- & organisationsnivå.

Mobbning är inte bara något som sker mellan två individer. För att få en helhetsbild måste vi lyfta blicken och se till saker som tryggheten i gruppen & ledarskapet i organisationen.

Hur kan det förebyggas?

Idrottsrörelsen är i grunden en positiv och rolig miljö. Men det finns inga garantier för att inte mobbning kan uppstå ändå. Ett förebyggande arbete är viktigt och det kräver en viss form av långsiktighet.

Långsiktigt förebyggande arbete:

- **Samsyn**

- Tränare och ledare måste ha tydliga regler för vad som händer om värdegrunden bryts vilka roller och vilket ansvar som finns. Tydligt värdegrundsarbete.
- Checklistor och handlingsplan som ständigt aktualiseras. Alla ska veta hur man ska gå tillväga om man själv eller någon annan blir utsatt.

- **Ledarskap** Ett tydligt ledarskap smittar av sig och visar vägen. Där ligger fokus på vem du är och vad du säger, vilket uttrycker sig i det du gör.

Det handlar dessutom om att du som ledare bärs av, men även bär upp, en organisations idé och värderingar, eftersom det avslöjas i det du säger och gör.

- **Gemenskap** Bygger trygghet och stabilitet för alla.

- **Acceptans** Att acceptera varandras olikheter ger även insikt om den styrka som just skapas av olikheter.

- **Förebilder** Den som har en ledande roll i föreningen är också en förebild, vilket det är viktigt att vara medveten om. I rollen som förebild ska vi bland annat visa hur vi ska behandla varandra samt sätta tonen i samtalsklimatet.

Trakasserier

Definition av trakasserier

Trakasserier är en form av diskriminering och ska ha samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna:

1. Kön
2. könsöverskridande identitet eller uttryck
3. etnisk tillhörighet
4. religion eller annan trosuppfattning
5. funktionsnedsättning
6. sexuell läggning
7. ålder

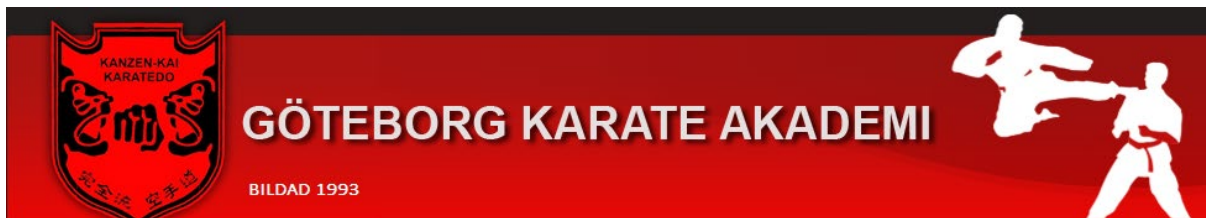
Det gemensamma för trakasserier är att de gör att en person känner sig förolämpad, hotad, kränkt eller illa behandlad.

Det är den som är utsatt för trakasserier som avgör vad som är kränkande. Samma beteende kan uppfattas som trakasserier av en person medan en annan person inte alls behöver bli illa berörd.

Sexuella övergrepp och sexuella trakasserier

Sexualbrott enligt lagen:

- Våldtäkt
- Sexuellt övergrepp
- Våldtäkt mot barn
- Sexuellt utnyttjande av barn
- Sexuellt övergrepp mot barn

- Samlag med avkomling (incest)
- Utnyttjande av barn för sexuell posering
- Köp av sexuell handling av barn
- Sexuellt ofredande
- Kontakt för att träffa ett barn i sexuell syfte (grooming)
- Köp av sexuell tjänst
- Koppleri (främja eller förmedla prostitution)

Definition av sexuella övergrepp

Ett sexuellt övergrepp är när någon utsätts för en sexuell handling mot sin vilja. Oavsett hur brottet bedöms i lagens mening är sexuella handlingar mot någons vilja alltid kränkningar mot den som utsätts.

Detta gäller även om det inte kan rubriceras som brott enligt lagen eller om polisutredningen läggs ner.

Exempel på sexuella handlingar som räknas som sexuella övergrepp:

- Att beröra någons kropp med exempelvis händerna, munnen eller könet, på ett sätt som personen tycker är skrämmande eller obehagligt.
- Att prata med någon på ett sexuellt sätt som den personen upplever som obehagligt.
- Att tvinga någon att se på när någon gör något sexuellt, till exempel visar sitt kön etc. Det spelar ingen roll om det är i verkligheten eller online.
- Att göra något sexuellt mot någon som varken kan uttrycka sin vilja eller skydda sig, till exempel för att personen sover, är full, drogpåverkad, sjuk eller har någon funktionsnedsättning.
- Att utnyttja sitt överläge och få någon att känna att den måste ställa upp på sex. **(hos oss instruktör eller styrelsemedlem mot medlem)**
- Att fota eller filma någon i ett sexuellt syfte, om det är mot personens vilja eller om personen är under 18 år.
- Att försöka köpa eller byta till sig sex eller bilder med hjälp av till exempel pengar, alkohol, presenter eller tjänster.

Våldtäkt

Våldtäkt är när någon har samlag eller utför andra sexuella handlingar som kan jämföras med samlag, med en person som inte deltar frivilligt, alltså inte givit sitt samtycke.

För att en sexuell handling ska anses jämförbar med samlag krävs det exempelvis att förövaren fört in fingrar eller något annat föremål i någon kroppsöppning eller tvingat den utsatta att utföra eller ta emot oralsex. Det kan även vara att personernas könsorgan kommer i beröring med varandra.

En person kan aldrig anses delta frivilligt under följande omständigheter:

- Om det föreligger misshandel eller annat våld alternativt någon typ av hot.

- Gärningspersonen utnyttjar en person som befinner sig i en utsatt situation t ex sömn, medvetlöshet, berusning eller annan drogpåverkan. Det kan även vara sjukdom, kroppsskada, psykisk störning eller allvarlig rädsla.
- Gärningspersonen utnyttjar en persons beroendeställning. **(hos oss instruktör eller styrelsemedlem mot medlem)**

OBS! Det är alltid fråga om våldtäkt om den utsatta var yngre än 15 år när övergreppet begicks. Brottet är då våldtäkt mot barn, även om det funnits samtycke.

Definition av sexuella trakasserier

Sexuella trakasserier är en form av diskriminering. När en person blir utsatt för kränkande behandling eller bemötande av sexuell natur som kränker den utsattas värdighet och/eller personliga integritet räknas det som sexuella trakasserier.

Ett exempel kan vara när en person blir utsatt för fysisk beröring, blickar eller kommentarer som personen ifråga själv upplever som kränkande.

Många fall av sexuella trakasserier är straffbara enligt sexualbrottslagstiftningen.

Varför uppstår sexuella övergrepp och sexuella trakasserier inom föreningsidrotten?

Sexuella övergrepp och sexuella trakasserier förekommer tyvärr i hela samhället.

Forskning, bland annat i form av intervjuer med förövare som genomförts av Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) vid Uppsala universitet, har visat att:

Övergreppen i grunden inte handlar om sexualitet utan om makt och dominans.

Sexuellt våld kan därför bidra till att skapa och upprätthålla en bristande jämställdhet mellan män och kvinnor.

Inom idrottsrörelsen kan det finnas riskfaktorer såsom nära relationer, att stå i beroendeställning till någon, exempelvis **relationen aktiv – tränare**.

Inom vissa idrotter reser vi mycket och då ofta utan föräldrar och andra anhöriga, vilket kan innebära en risk.

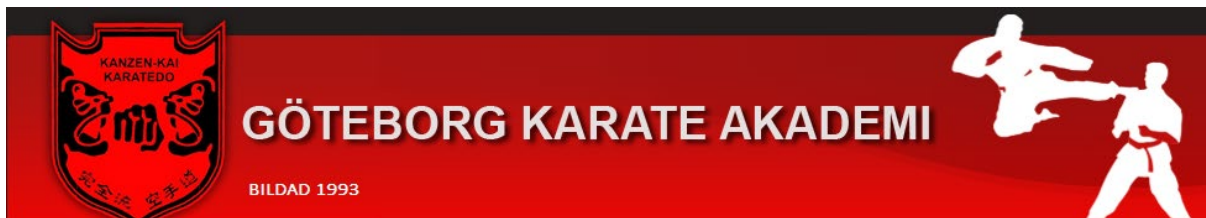
Andra riskmiljöer är exempelvis omklädningsrum som lämnas oövervakade. Förövaren är inte alltid en vuxen person, även barn kan utsätta varandra för olika former av övergrepp, bland annat för att befästa sin egen position i ett lag eller för att upprätthålla sin status i en grupp.

Statistik från Brottsförebyggande rådet, BRÅ, visar att de allra flesta förövarna är män. Både män och kvinnor utsätts för olika former av sexuella övergrepp, men förövaren är i båda fallen oftast en man.

Våld

Definition av våld

Till våld räknas alla handlingar mot annan person som skadar, smärtar, skrämmer eller kränker. Det kan också vara en handling som får en person att göra något mot sin vilja eller avstå från att göra något som hen vill.

Våld kan vara allt från skojbråk och knuffar, till grov misshandel och mord, men även verbala kränkningar och övergrepp kan falla in under begreppet.

Misshandel

Till misshandel räknas att tillfoga en annan person kroppsskada, sjukdom eller smärta, eller att försätta personen i vanmakt eller något annat liknande tillstånd.

Det finns tre olika grader av misshandel:

- Ringa misshandel kan till exempel vara en örfil, en lättare spark eller att knuffa någon så att denne slår sig.
- Misshandel av normalgraden kan vara att skada någon så att denne exempelvis får ett sår, bryter ett ben eller slår ut en tand, men det kan också vara att raka av håret på någon. Att försätta någon i vanmakt eller annat liknande tillstånd innebär bland annat att personen förlorar sin kroppsliga kontroll, exempelvis genom att bli drogad.
- Till grov misshandel räknas livsfarlig misshandel med till exempel kniv, yxa eller skjutvapen. Om våldet är särskilt hänsynslöst räknas det också som grovt. Det kan till exempel vara att sparka på någon som ligger eller att många personer tillsammans misshandlar någon som är hjälplös.

Även spridning av vissa sjukdomar, till exempel HIV, räknas som grov misshandel.

Varför uppstår våld inom föreningsidrotten?

I ett flertal idrotter förekommer ett visst mått av våld som en naturlig del av utövandet av idrotten. Det är helt enkelt något som är accepterat och som finns reglerat i våra olika tävlingsbestämmelser. Men även om ett visst mått av våld är accepterat så är det aldrig okej att gå över gränsen.

Hur kan det förebyggas?

En viktig del av det förebyggande arbetet handlar om tydlighet. Det måste vara klart för alla vad som är okej inom ramen för aktuell idrott och vad som är att gå över gränsen.

Ett annat bra sätt att förebygga våld är att tidigt reagera och ingripa när barn och ungdomar använder

ett grovt språk eller kränker varandra på olika sätt.

Att förebygga våld handlar därför om språkbruk, jargong och människosyn.

Omklädningsrummet är en klassisk riskzon för våld mellan barn och ungdomar. Var uppmärksam på vad som händer.

Vad säger lagen?

Exempel på brott som innefattar eller kan innefatta våld:

- Mord
- Dråp
- Vållande till annans död
- Misshandel
- Vållande till kroppsskada
- Personrån
- Sexualbrott (exempelvis våldtäkt)

GÖTEBORG KARATE AKADEMI

BILDAD 1993

- Olaga hot
- Ofredande

Lagar och regler som ska följas regleras av:

- **Svensk lag**
- **Barnkonventionen**
Artl 19: Varje barn har rätt att skyddas mot fysiskt eller psykiskt våld, övergrepp, vanvård utnyttjande av föräldrar eller annan som har hand om barnet.
- **RF:s stadgar**
14 Kap §2:8: Den som i anslutning till idrottsverksamhet gjort sig skyldig till skadegörelse, utövat våld eller försökt utöva våld mot en annan person eller som hotat eller annars allvarligt kränkt någon.
- **Förbundets stadgar**
- **Föreningens stadgar**

Grova brott

Grov misshandel, våldtäkt, mord, dröp

Åtgärder:

- Polisanmälan, akut 112
- Anmälan till bestraffning
- Polisanmälan, ej akut 11414
- Anmälan till socialtjänsten
- Samtal med föräldrar, barn/ungdomar
- Information till styrelse

Våld

Misshandel, sexuella övergrepp, hot, systematiska kränkningar

Använd och jobba aktivt med framtagna material som rör ämnet:

- Riktlinjer för Barn- och ungdomsidrotten + anvisningarna till dem
- Idrotten vill
- Skapa trygga idrottsmiljöer
- Barnens spelregler

Sexuella trakasserier

Trakasserier, förolämpningar och kränkningar

Fysisk mobbing

Slag och sparkar, ringa misshandel

Förebyggande åtgärder:

Använd och jobba aktivt med framtagna material som rör ämnet:

- Riktlinjer för Barn- och ungdomsidrotten + anvisningarna till dem
- Idrotten vill
- Skapa trygga idrottsmiljöer
- Barnens spelregler

Knuffar, sexuella anspelningar, psykisk mobbing, elaka kommentarer, miner och utfrysning

Bemötande, problematiskt språk, sexistiska/homofobiska skämt, bråk på "skoj" etc